

Zondag 14 februari 2021
6^e zondag door het jaar

Lezingen

Lev 13: 1-2, 45-46

1 Korinthiërs 10:31 – 11:1

Psalm 32

Mc 1: 40-45

Welkom

Deze week is het Carnavalsweekend en komende woensdag begint de vastentijd. Het doet ongetwijfeld velen terugdenken aan vorig jaar toen dit weekend en de carnaval, samen met terugkerende wintersporters, de eerste Corona haard bleek te zijn. Ongetwijfeld zullen we de komende weken de nodige terugblikken krijgen onder het kopje “1 jaar Corona”. Als er iets is wat we dit jaar hebben ervaren is hoe reëel en onzichtbaar de dreiging van ziekte en dood is. Dat weten we wel, maar zo’n epidemie confronteert ons scherp en onontkoombaar. Dagelijks worden ons de cijfers doorgegeven van het aantal mensen dat aan Corona is overleden. We nemen allerlei maatregelen om onze kwetsbaren te beschermen, en toch gaan er duizenden dood. Hebben we gefaald? Hadden we nog meer doen en strikter moeten zijn, nog meer afstand moeten houden?

Met Aswoensdag worden we getekend met het kruis en wordt ons gezegd: Gedenk mens dat jij stof zijt en tot stof zult wederkeren. Het is harde taal, er wordt niets verhuld, mooier gemaakt dan het is. Het askruisje als symbool confronteert ons met onze sterfelijkheid: onze sterfelijkheid komt niet van buiten. De dood komt van buiten, in de vorm van een ongeluk of ziekte, zoals Corona. Maar onze sterfelijkheid is van ons, zit in ons, is deel van ons menselijk bestaan.

Het askruisje is onze jaarlijkse herinnering daaraan. We zullen het met een on-line askruisje moeten doen. Maar laat het niet aan U voorbijgaan. Juist in deze tijd is het bewust vieren van aswoensdag van betekenis voor onszelf maar ook als signaal aan onze corona wereld dat we leven met onze sterfelijkheid.

Overweging

Je zou kunnen denken dat de lezingen van vandaag uitgekozen zijn vanwege corona. De melaatsheid waarover in het evangelie gesproken wordt is een verzamelterm voor besmettelijke huidziekten die bestreden worden met isolatie, met quarantaine en alleen nadat je getest was mocht je weer volledig deelnemen aan het maatschappelijk leven. Melaatsen leefden, ter bescherming van de gemeenschap, buiten het dorp of de stad en moesten hun komst aankondigen door belgerinkel of anderszins zodat iedereen afstand van hen kon houden om besmettingsgevaar te voorkomen.

Uit het boek Leviticus lezen we het begin en het einde van het hoofdstuk. De rest van het hoofdstuk is gevuld met voorschriften en regels hoe om te gaan met huidzieke mensen: een soort RIVM protocol.

Jezus haakt letterlijk aan bij die bepalingen van het boek Leviticus als hij de man die hij genezen heeft aanspoort om zich te laten zien aan de priesters om rein verklaard te worden.

In het evangelie van Jezus en de melaatse treft mij hoe beiden op elkaar reageren. De man is ervan overtuigd dat Jezus hem kan genezen: het is geen kwestie van kunnen maar van willen: Als gij wilt. Kunt gij mij reinigen. Bij deze man is het geloof in Jezus helende kracht niet het gevolg van de genezing die aan hem gebeurt, maar het gaat eraan vooraf. De man heeft blijkbaar van Jezus gehoord. Vorige week hoorden we aan het eind van de lezing Iedereen zoekt U. Er heeft zich in korte tijd een koortsachtige nieuwsgierigheid meester gemaakt van de mensen in Galilea. Het gaat als ene lopend vuurtje rond en we zijn nog steeds in het eerste hoofdstuk van het Marcus evangelie. Op het van horen zeggen heeft deze man het geloof dat in Jezus voor hem genezing te vinden is.

Zij beiden doorbreken de regels. De melaatse komt veel te dicht bij hem. Dat is hem verboden maar hij valt bij Jezus op de knieën. En Jezus van zijn kant doorbreekt die regels eveneens. Hij houdt geen afstand maar raakt hem aan. Door medelijden bewogen staat er. Het Griekse woord verwijst naar een hele diepe emotie, tot in zijn ingewanden geraakt, zo zou je het letterlijk kunnen vertalen. Het is een krachtig gebaar, aanraken van een melaatse. Het is ook een inspirerend gebaar. Van Franciscus van Assisi weten we dat hij zijn leven deelde met de melaatsen in de omgeving van zijn stad en uit dezelfde etensnap at als zij. Pater Damiaan en Peerke Donders zijn missionarissen uit de 19^e eeuw die het voorbeeld van Jezus volgden en mensen aanraakten waar iedereen afstand van hield. Het gebaar van Jezus, wil ik maar zeggen, is een inspirerend gebaar dat volgelingen van hem tot navolging strekte.

Dan vermaant Jezus hem en hij doet dat op strenge toon, zo staat er. Het Griekse woord heeft ook de bijbetekenis van bozig. Terwijl je denkt dat er reden is voor een feestje en tot over en weer vriendelijke en dankbare woorden, is Jezus streng tegen hem. Hij mag dan het protocol doorbroken hem door die man dichtbij te laten komen en hem aan te raken, nu blijkt Jezus de joodse wet goed te kennen en te respecteren: ga je laten zien aan de priesters en offer wat voorgeschreven is. Het is in het begin van het Marcus evangelie nog niet de tijd van de confrontatie met de joodse wetgeleerden. Dat komt later, maar hier in het begin conformeert Jezus zich aan de wet. Hij weet goed dat de man die officiële erkenning en genezen verklaring nodig heeft om weer mee te mogen doen in de gemeenschap. De man gaat niet naar de tempel. Waar Jezus na zijn doorbraak van de wet weer terug in het wettelijk kader treedt, heeft de melaats lak aan de wet: hij zijn geloof in Jezus, waaraan hij de durf ontleende om de wet te doorbeken, is bevestigd in zijn genezing, heeft hij geen behoefte meer aan bevestiging van de priesters.

Jezus vraagt de man ook met klem om er geen ruchtbaarheid aan te geven. Hij is er nog niet aan toe dat er zoveel publiciteit om hem is. Net als in de lezing van vorige week lijkt het erop alsof Jezus overvallen is door alles wat hij losmaakt en de onbegrensde golven van enthousiasme die dat los maakt. Hij is er nog niet aan toe. Maar de man lijkt zich van Jezus strenge woorden net aan te trekken. Hij vertelt het aan Jan en alleman en daarmee bewijst hij Jezus, zo staat er, geen dienst: hij kon niet meer openlijk in de stad komen.

Het evangelie laat ons en beetje in verwarring achter, zou ik denken, zeker als je probeert er lessen uit te trekken voor deze tijd van corona met quarantaine, testen en vaccineren. Aan de ene kant doorbreekt Jezus voor iedereen zichtbaar het protocol zoals dat gold voor mensen met huidziekten. In plaats van afstand te houden, fysiek en mentaal raakt hij hem aan en wordt hij diep bewogen. Maar tegelijkertijd voegt Jezus zich naar de wet van het boek Leviticus die aangeeft wie de autoriteit heeft om vast te stellen of de quarantaine kan worden opgeheven en iemand weer mee kan doen. Mij treft daarbij dat Jezus de scheidslijn tussen hem en de melaatse man doorbreekt omdat hij tot in het diepst door medelijden is bewogen. Hij heeft niet de behoefte om de leiders uit te dagen of op politieke of ideologische gronden de wet te doorbreken: door medelijden bewogen. Dat is wat ik ook herken in het besluit om verpleeghuizen niet meer op slot te doen: de onbarmhartigheid van die sluiting was op den duur voor iedereen duidelijk. De beelden van partners of kinderen die vanuit de tuin zwaaien naar in quarantaine opgesloten bewoners, blijven wat mij betreft de meest indringende en beklemmende beelden van deze pandemie.

Ik ben in de loop der jaren steeds meer geboeid door wat ik de zuiverheid van Jezus van Nazareth zou willen noemen. Terwijl ik mezelf regelmatig betrap op bijgedachten en bijbedoelingen, op verborgen agenda's, treft Jezus mij door de zuiverheid waarmee hij kijkt, oordeel ten handelt. Paulus zegt in de tweede lezing van vandaag dat hij niet het eigen voordeel zoekt, maar dat van de gemeenschap. Bij alle discussie over de epidemie en de vraag welke maatregelen noodzakelijk en gerechtvaardigd zijn, is dat, naast de bewogenheid van het evangelie, een belangrijk ijkpunt: gaat het om jezelf, je eigen belang, je eigen frustratie over wat niet mag en kan of gaat het je om het heil van de gemeenschap.

We zijn in onze tijd zo gewend aan assertiviteit en behartiging van je belangen, individueel of als groep, dat we het als vanzelfsprekend ervaren. Het algemeen belang verdwijnt dan uit beeld of wordt de uitkomst van wie het hardst zijn eigen belang kan doorzetten.

Jezus laat ons in het evangelie zien wat het betekent als je niet je eigen voordeel zoekt: hij doorbreekt de regels niet omdat hij het ermee oneens is of omdat het niet in zijn verkondiging past, maar omdat hij tot in het diepste door medelijden bewogen is. Dan mag het, dan moet het.

René Grotenhuis